ArbC/0186 (1)

Barcelona 9 de juliol de 1997

Estimat amic Jordi Arbonès Montull,

Deixa'm vessar una llagrimeta pels amics Robert Mitchum i James Steward. Ara tu i jo ja som els últims supervivents d'entre els galans de la pantalla. I que per molts anys!

Suposo que t'has adonat que, per primera vegada faig constar el teu nom i cognoms en la nostra ja llarga, cordial i, mal m'està dir-ho, apassionant relació epistolar - quin document històric per a les futures generacions! -, no fos cas que anés a parar a algun d'aquests arbonesos que surten de trascantó per usurpar part de la glòria que et correspon en el món de les lletres catalanes, si és que això de les lletres i, encara més, catalanes, pot aportar una mica de glòria a algú. Si me'n recordo, insistiré en el tema.

És curiosa la projecció del teu cognom entre els treballadors de la ploma, com molts escriptors volien que els anomenessin a les acaballes del franquisme, quan tothom volia fer creure que era d'extrema esquerra i no s'havia adonat que vivíem en un país molt conservador en el qual si vols tenir un càrrec t'has de fer de Conveniència i Subvenció. Els actors i actrius de teatre també volien ser reconeguts com a treballadors de l'espectacle, i avui els veus esgarrapant-se per entrar al Teatre Nacional - Can Flotats - per poder cobrar pela llarga, vingui d'on vingui. Sabia l'existència d'aquell gironí amb qui coincidiu pel que fa a nom i cognom, però que, per precisar, es fa dir NIF, cosa que no sé si té a veure amb la identificació fiscal o que li agrada esNIFar. Però ara, tots aquests altres m'han fet pensar que potser n'estic rodejat, i això em fa mirar la guia telefònica. I no, veig que a tot Barcelona n'hi ha 43, d'arbonesos. Investigo més i comprovo que, en canvi, de carbons n'hi ha 274, entre els quals encara no n'he trobat cap que intenti fer-me ombra. Per altra banda, el nombre de cabrons és incomptable. N'hi ha tants, que si volessin no deixarien veure el sol...

He llegit amb molta atenció la carta d'en Triadú. Em poso al seu lloc i participo de la seva perplexitat. Què han de fer els professors? En el nostre

ArbC/0156 (2)

cas - els autors i els traductors -, crec que tenim tot el dret a la transgressió, a la innovació, a buscar nous camins, noves maneres de fer i de dir, a inventar llenguatges - penso en **La taronja mecànica**, per exemple -, però els professors ho tenen molt pelut. Sobretot, perquè en saben poc. I, alguns, ho han après per força. El tip de riure que es deuen fer quan veuen que per a cada problema hi ha deu solucions, i que no tenen pistes per descobrir l'única que és bona. Jo no m'hi he posat mai cap pedra al fetge, en això de les normes, conscient com sóc de la meva ignorància i, també, perquè des que vaig començar sabia que el corrector de la casa tenia l'última paraula i feia el que li donava la gana. Una de les meves úniques resistències va consistir a no permetre que em canviessin un "no en sap de la missa la meitat" per un "no en sap un brot", que havia escrit el corrector, perquè això hauria suposat una traïció amb mi mateix: ni jo, ni a casa, mai ningú no ho ha dit, això del brot! M'he limitat a escriure segons el que he après a empentes i rodolons i del que he vist com escrivien els que em pensava que en sabien més. Hi ha fet molt, també, que a casa sempre s'ha parlat en català, que he jugat pel carrer en català i que a l'escola també s'hi parlava. És el que diu en Jaume Fuster: "hem tingut avis!". Els més joves ho tenen més fotut per falta de referències. En David Castillo, que ho controla tot - Suplement de Cultura de l'Avui, secció catalana del Qué leer, jurats i no sé quantes coses més - parla un català deplorable, confonent les esses sonores amb les sordes - *aquet home, lessoques piquen, etc.* -. La polèmica és antiga i llarga. Recordo que una vegada, en una de les poques classes a què vaig assistir a can Triadú, ens va explicar que el dia abans, en aquell mateix pis del carrer del Príncep d'Astúries, se les havia tingut amb en Joan Sales perquè l'amo del Club dels Novel·listes trencava alguna de les normes d'en Fabra. Però en Sales ho feia des del coneixement, no com molts ho fan ara des de la ignorància. Es podia escriure "el català que ara es parla" quan la gent del carrer hi parlava, és clar. Ara... Recordo que en Pedrolo deia que les regles són fetes per ser trencades. El fotut és trobar el límit. La majoria el situa a l'alçada dels seus coneixements i, a partir d'aquí, tot el que fan els altres són transgressions. En més d'una ocasió ho he

ArbC/0156 (3)

discutit amb l'Albert Jané, que és molt respectuós amb les normes i que de vegades rep alguna garrotada per part dels més deixats anar. Ell, però, se'n fot una mica perquè diu que a **Cavall Fort** ha procurat un llenguatge àgil, viu i sempre dins les normes, però que no hi apareixen llurs, àdhucs ni quelcoms que molts d'aquests partidaris d'estripar-ho tot escriuen sovint, erròniament, sobretot els llus, al costat d'un castellanisme flagrant. Bé, no continuo per aquest cantó perquè, com en tantes altres coses, no tinc una idea clara del que s'ha de fer. Pel que llegeixo als diaris, em sembla que a molts llocs passa una mica el mateix. Ja vas veure, suposo, què va dir en García Márquez de l'ortografia castellana. I no fa gaire es comentava que els alemanys també tenen conflictes. El nostre cas s'agreuja per la precarietat a tots nivells del coneixement de la llengua i per la falta de suport social.

L'altre aspecte de la carta d'en Triadú, per altra banda esplèndida i carregada d'afecte per a la teva persona, suposo que t'ha suposat una injecció de vitamines, tot i que ell es troba entre dos focs. Per una banda, la teva amistat i l'ortodòxia i, per l'altra, l'agraïment que ha de sentir per l'Isern, ànima de l'organització de l'homenatge que li vam fer a les Drassanes. Ja et vaig dir que l'Isern s'ha enfilat a l'organigrama de la Generalitat arrapant-se al fill d'en Triadú, que cada dia és més amunt. Ara, però, és possible que no tinguin res a veure, però el minyó ja ha aconseguit part del que volia. Acabo de rebre una circular firmada per ell, com a Cap de Servei, amb aquesta capçalera: *Servei d'Informació Cultural de la Secretaria General del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya*. No et sembla que quan ens hi posem, la nostra burocràcia no ha d'envejar res a l'espanyola? Ja el tenim enfilat a la categoria de Cap d'un Servei, un esquerranòs com ell, que tan aviat hauries dit que era fidel al marxisme-leninisme, com partidari del dolç món de l'acràcia.

És evident que podria ser molt positiu - fins i tot divertit - que un dia, quan tornis a trepitjar el terra d'una Barcelona que llavors ja no serà maragalliana, però que haurà acollit la boda del siglo, acceptessis de trobar-t'hi en presència d'en Triadú fent d'home bo. No pas perquè et convingui un

ArbC/0186 (4)

acostament, o perquè hagis de rebre els *savis* consells d'aquell trepa, sinó per veure com actua sota la mirada del pare del seu protector. Sé, d'entrada, que la cosa és possible que no et faci gens de gràcia perquè no tindries cap més remei que guardar les formes i no podries desenterrar la destral de guerra, però potser t'asseguraria una treva per part d'aquesta colla d'incontrolats que s'ho passen bé fent mal.

Havia retallat del diari El País el treball d'en Jordi Llovet, dividit en dues parts, que va publicar sobre el **Billy Budd, el mariner**, amb la intenció d'enviar-te'l quan t'escrivís - ara, doncs -, però veig que d'altres dels teus agents, molt més diligents, m'han passat al davant. Si el comentari hagués estat rodó, t'ho hauria enviat de seguida, però aquell retret sobre la cançó em va frenar i vaig dir que la cosa no corria tanta pressa... Comprenc el que va passar i em sap greu que l'Àlvar Masllorens no et fes cas, perquè, llavors, tindries un paper de primer ordre, sense ombres, per llançar a la cara del gremi dels isernspericaystoutains. Un boig il·lustre de qui tampoc no em fiaria, en Ramon Barnils, els anomena Periquín i Tontaina. En Jordi Llovet, en canvi, és tota una autoritat!

Per cert que me l'he llegit, el **Billy Bud**, i em fa l'efecte que devies suar per traduir-lo. És, evidentment, una novel·la d'aventures de les que ja no se'n fan, amb un conflicte moral de primer ordre i un text ben recargolat, tant pel fil dels pensaments com per la manera d'expressar-los. Melville era un pensador que tenia l'habilitat d'atrapar el lector amb una aventura aparent que l'obligava a emetre tot de judicis després d'escorcollar la consciència. No puc dir el mateix de l'altre llibre que també porta la teva marca de fàbrica, **El quadern de Noah.** L'entusiasme que em va produir el primer capítol, Fantasmes, es va començar a diluir tot seguit per arribar a desinteressar-me a partir de la meitat del text, i no pas per culpa teva. Llegeixo que és un dels best-sellers americans del moment i ho comprenc perquè en té tots els ingredients. El final el trobo llastimós. I això que, atesa la meva avançada edat, o precisament potser per culpa d'això, m'hi hauria de sentir més atret. L'Alzheimer és una malaltia terrible que em fa posar la pell de gallina quan

Anb C/0186 (5)

penso que pot estar trucant a la porta... Em fa l'efecte que el senyoret Sparks ha intentat comercialitzar al màxim el tema. I em fa certa angúnia. No pas la teva traducció, que em sembla tan convincent com sempre.

Per tal de no faltar a la veritat, t'he de dir que ara ja no és el dia 9 de juliol sinó el 10, ja que ahir vaig haver d'interrompre la redacció d'aquesta carta. Tornem-hi, doncs!

És curiós, però aquest matí he tingut una entrevista amb la gent d'una Fundació que vol dedicar diners a ajudar les famílies que tenen algú afectat per la malaltia d'Alzheimer. Han estat al Canadà i n'han tornat amb uns contes il·lustrats que no m'han semblat cap cosa de l'altre món - aquí el fem més bonics - però que no he pogut llegir perquè no entenc l'anglès. Volen que n'escrigui un parell o tres del mateix estil. Quan els hagin traduït, me'ls passaran junt amb tot de documentació mèdica i tècnica. Els de l'ONCE (la poderosa organització dels cecs) també m'han demanat un conte sobre discapacitats a través de la nostra AELC, i ara he d'escriure un articlet per al programa de la festa major de Castellterçol. I d'aquí un moment, he d'anar a la llibreria Proa, a presentar el llibre **Contes a una cama trencada**, d'una noia que es diu Dolors Garcia, que va guanyar el premi Folch i Torres d'aquest anys... Tot això, i la calor que torna a fer, frenarà una sèrie de projectes que m'havia imposat per a aquest estiu, el primer dels quals, però, ja he enllestit: és un guió per a una historieta de còmic - serà la que fa vuit, ja - amb els personatges de **La casa sota la sorra**. Aquesta es titula **La casa sobre les mines**, i ara he de convertir el guió en una altra novel·la de la sèrie.

Abans, en començar, t'havia insinuat que tornaria sobre el tema de prestigi social o de l'existència d'això que en diem lletres i catalanes. En aquest cas hi puc afegir, també, i músiques, i pintures... No som res! Per la televisió passen un serial del qual estic segur que has sentit parlar. **Nissaga de poder**, d'en Benet i Jornet. És la història d'una família catalana de diners que és un exemple per a tots: carden entre ells com uns desesperats, germans amb germanes, les tietes es tiren els nebots i després els maten, es violen, es roben... Res a dir, és clar, perquè ja està bé que els pobres sapiguem com ho

ArbC/0186 (a)

pela la gent de possibles, però el més divertit és la falta de rigor: a un dels protagonistes li va sortir un contracte per actuar a França i, sense pensar-s'ho més, el van matar. Ara es diu que, havent acabat el contracte més aviat del que es pensava, ressuscitarà perquè era un personatge molt popular: és el que es tirava la seva germana, feia assassinar advocats, robava al seu germà... I, d'aquesta manera, tot el que vulguis. Una conya, oi? No, senyor! Això té prestigi. El president de la Generalitat comenta amb la gent si no s'han perdut algun capítol, ell, tan interessat per les arts, que de vegades es pregutna què ens queda, morts en Miró i en Foix... I el nostre poble, tan amant de la cultura, ho veu en massa. L'altre dia l'audiència va passar del milió d'espectadors. Això és prestigi social i no una merda de llibre com els que jo escric, o com els que tu tradueixes, que si se'n venen mil, incloent-hi els tres-cents del suport genèric, ja és un èxit. I no hi poso ni un gram d'ironia, perquè em sembla que és una gran veritat. Ben mirat, els diaris encara ens dediquen més atenció de la que ens mereixem. Si no sabem donar al públic allò que té ganes de veure, de llegir o d'escoltar, que ens donin pel sac!

Mentre t'escric, tinc com a música de fons un dels tres compact discos amb l'obra per a piano de Manuel Blancafort, un bon home de La Garriga de qui enguany es compleix el centenari del naixement. Va ser molt amic i company dels germans Mompou, el pianista i el pintor, i va arribar a connectar amb Eric Satie, de qui va ser un gran admirador. És una música esplèndida i tan arrelada al país com la d'en Mompou, o més. Aquest disc, interpretat per Antoni Besses, ha estat editat a França, per Harmonia Mundi, perquè aquí no hi hagut cap institució - no parlem ja de promotors particulars! - que s'hi interessés. I per què s'hi havien d'interessar, si sabien que al públic se li en fot el senyor Blancafort i el seu Parc d'atraccions, que és el que sona ara?

La gent està nerviosa i inquieta pel cas d'aquell futbolista brasiler, un jovenet de vint anys que es diu Ronaldo i que, segons ell mateix ha confessat, es pixa al llit de tant en tant. I no estan preocupats per si li han de canviar els llençols cada dia, sinó per si després de fer petonets a la samarreta del Barça, decideix emigrar a Itàlia perquè no en té prou amb el milió diari que li

ArbC/2156 (7)

garantien per contracte al llarg de deu anys. Això és prestigi social, perquè jo mateix, que en aparença podria estar molt lluny d'aquests tripijocs, cada dia obro els tres diaris que entren a casa per les pàgines esportives per saber com acabarà tot això, i algun dissabte o diumenge m'assec davant la televisió per veure un resum dels capítols de **Nissaga de poder** que han transmès dia a dia. I molt sovint passo de llarg o miro amb indiferència les pàgines literàries d'aquests mateixos diaris perquè sé que no diran ni piu de la meva última novel·la. Altra cosa seria si de cada una en vengués cent mil.

Si l'holandesa tarda a enviar-te alguna holandesa - he, he! - com a resposta a la teva carta, no en facis gaire cas. Jo m'hi he escrit, també. Ja has vist que en el seu pròleg hi jugo un bon paper, però em deu carta de fa potser més d'un any. Se'm va oferir a fer-me arribar uns informes de la censura, però ja no ha dit res més. Suposo que tot això li dóna molta feina i pocs diners, i que s'ha de fer la vida per altres bandes.

Ja n'hi ha prou, per avui, que és demà, segons la data que encapçala aquest paper. Tinc la sensació que aquesta carta traspua una mena de sentiment agònic. I és cert. Jo em sento més viu que mai, però m'adono que el món dels llibres té encara una posició de privilegi, per l'esforç, potser, d'alguns escriptors com en Terenci o en Vázquez Montalban que estan disposats a fer tots els números que calguin per demostrar que estan vius. Però el món va per altres camins. L'aparició d'Internet sembla que ha allunyat molts bons lectors de les pàgines dels llibres. Potser tornaran, potser no. Potser apareixeran nous ginys capaços d'entretenir més. Què hi farem! Ni tu ni jo no tindrem la sort de tenir la desgràcia de veure com desapareix aquest món, però el futur no és falaguer. Els meus llibres per a nois i noies es venen perquè l'escola els imposa com a lectura obligatòria. Si m'hagués de refiar dels que compren ells pel seu compte, no faria ni cinc de calaix.

Salut i pessetes! Endavant les atxes! Una abraçada per a tots del vostre amic,

Que tingui sort amb la bona holandesa!

Gaboú